

XÂY DỰNG HỆ THỐNG KẾ TOÁN TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI CHO CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TẠI VIỆT NAM

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: PGS, TS LÊ THỊ THANH HẢI

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Trường Đại học Thương mại

Thời gian nghiên cứu: Năm 2023-2024

Trong tiến trình phát triển và hội nhập quốc tế, trách nhiệm xã hội (Corporate Social Responsibility) đã trở thành một trong những tiêu chuẩn cốt lõi để đánh giá sự thành công và uy tín của các tổ chức. Đối với các đơn vị sự nghiệp cung cấp dịch vụ công, đặc biệt là các trường đại học, thực hiện trách nhiệm xã hội không chỉ là yêu cầu mang tính đạo đức mà còn là chiến lược để tồn tại và phát triển bền vững. Tuy nhiên, để các cam kết trách nhiệm xã hội thực sự có giá trị và minh bạch, cần có một công cụ quản lý và đo lường hữu hiệu. Kế toán trách nhiệm xã hội (Social Responsibility Accounting - SRA) chính là lời giải cho bài toán này. Mặc dù đã được tiếp cận từ những năm 70 của thế kỷ trước và phát triển mạnh mẽ trên thế giới, nhưng tại Việt Nam, khung pháp lý và thực hành kế toán trách nhiệm xã hội tại các đơn vị giáo dục đại học vẫn còn ở giai đoạn sơ khai và nhiều hạn chế. Xuất phát từ tính cấp thiết đó, đề tài *Xây dựng hệ thống kế toán trách nhiệm xã hội cho các trường đại học tại Việt Nam* được triển khai nhằm cung cấp luận cứ lý luận và thực tiễn cho việc thiết lập một hệ thống kế toán toàn diện, giúp các trường đại học nâng cao năng lực quản trị và niềm tin của xã hội trong bối cảnh tự chủ giáo dục. Đề tài gồm 3 chương, với những nội dung cụ thể sau:

Chương 1 tập trung làm rõ nền tảng lý luận của kế toán trách nhiệm xã hội. Đề tài bắt đầu bằng việc phân tích sự chuyển dịch từ Lý thuyết cổ đông (chỉ chú trọng lợi ích chủ sở hữu) sang Lý thuyết các bên liên quan (Stakeholder Theory). Đối với trường đại học, các bên liên quan không chỉ là người học và giảng viên, mà còn bao gồm nhà tuyển dụng, chính phủ và toàn thể cộng đồng. Đề tài chỉ ra rằng SRA không chỉ là việc phản ánh các con số, mà còn là một quy trình thu thập, xử lý và công bố thông tin về các cam kết xã hội, trách nhiệm môi trường và đạo đức nghề nghiệp.

Lý thuyết tính hợp pháp, lý thuyết đại diện và mô hình đo lường hiệu quả ba đường được vận dụng để trả lời các câu hỏi cốt lõi, bao gồm: 1) Tại sao các trường đại học cần thực hiện kế toán trách nhiệm xã hội?; 2) Nội dung của kế toán trách nhiệm xã hội bao gồm những gì?; 3) Làm thế nào để định lượng các giá trị phi tài chính thành thông tin kế

toán hữu ích? Đề tài xác định các yếu tố ảnh hưởng đến việc áp dụng SRA bao gồm quy mô đơn vị, trình độ đội ngũ kế toán, nhận thức của nhà quản trị và đặc biệt là áp lực từ các quy định pháp lý.

Ngoài ra, chương 1 còn tổng kết kinh nghiệm quốc tế từ các quốc gia tiên phong như Anh (Dự án SIGMA), Canada và Mỹ. Việc nghiên cứu các bộ tiêu chuẩn như SASB (Sustainability Accounting Standards Board) đã giúp đề tài rút ra những gợi ý phù hợp để vận dụng vào bối cảnh đặc thù của Việt Nam.

Chương 2 đi sâu vào đánh giá thực trạng thực hiện trách nhiệm xã hội và công tác kế toán tại các trường đại học Việt Nam từ năm 2018 đến nay. Thông qua phương pháp nghiên cứu hỗn hợp, đề tài đã khảo sát 50 trường đại học thuộc các khối, ngành khác nhau (kinh tế, kỹ thuật, sư phạm, nghệ thuật) và thu thập hơn 600 phiếu khảo sát từ lãnh đạo trường, kế toán trưởng và nhân viên kế toán.

Kết quả nghiên cứu cho thấy, mặc dù các trường đã có nhiều hoạt động đóng góp cho cộng đồng và phát triển bền vững, song việc ghi nhận các hoạt động này dưới góc độ kế toán còn khá mờ nhạt. Đề tài chỉ ra những hạn chế về hệ thống chứng từ, tài khoản và công bố thông tin. Đề tài cũng nhấn mạnh rằng, việc thiếu minh bạch thông tin kế toán trách nhiệm xã hội đang làm giảm sút niềm tin của các bên liên quan và hạn chế khả năng huy động nguồn lực xã hội của các trường đại học trong bối cảnh cạnh tranh ngày càng gay gắt với các cơ sở giáo dục nước ngoài.

Chương 3 trên cơ sở phân tích bối cảnh hội nhập và những “điểm nghẽn” thực tiễn, chương này đưa ra hệ thống giải pháp toàn diện để xây dựng hệ thống kế toán trách nhiệm xã hội. Đề tài đề xuất mô hình SRA cho các trường đại học dựa trên các cấu phần sau: Thiết lập hệ thống chỉ tiêu đo lường, hoàn thiện quy trình kế toán, xây dựng báo cáo trách nhiệm xã hội tích hợp. Các giải pháp này vừa mang tính chiến lược dài hạn, vừa có tính khả thi cao, giúp nhà quản trị đại học xây dựng kế hoạch hoạt động cân bằng giữa ba mục tiêu: Phát triển tổ chức - con người - xã hội. Đề tài cũng đưa ra các kiến nghị đối với cơ quan quản lý Nhà nước trong việc hoàn thiện khung pháp lý và xây dựng lộ trình áp dụng SRA bắt buộc cho các cơ sở giáo dục.

Đề tài không chỉ đóng góp về mặt học thuật trong việc làm giàu thêm lý thuyết kế toán khu vực công, mà còn có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc. Kết quả nghiên cứu là tài liệu tham khảo quan trọng giúp các trường đại học xây dựng lợi thế cạnh tranh, nâng cao uy tín và trực tiếp đóng góp vào việc thực hiện các mục tiêu phát triển bền vững của quốc gia đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Đây là bước đi tất yếu để giáo dục đại học Việt Nam khẳng định vị thế và trách nhiệm của mình trước cộng đồng và thế giới ■

TUYẾT NHUNG giới thiệu